

УКРАЇНО-ШВЕЙЦАРСЬКИЙ ПРОЄКТ «РОЗВИТОК МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ»

Короткий огляд:

- Перша фаза: грудень 2018 – червень 2023.
- Фінансування: Швейцарське агентство розвитку та співробітництва (SDC).
- Бенефіціар: Міністерство охорони здоров'я України.
- Медсестринські освітні заклади – ключові партнери Проєкту*: КЗВО "Львівська медична академія ім. А. Крупинського"; КЗВО "Житомирський медичний інститут"; КЗВО "Рівненська медична академія".
- Медичні університети – ключові партнери Проєкту: Тернопільський національний медичний університет; Харківський національний медичний університет; Буковинський державний медичний університет.
- Освітній партнер з управління в охороні здоров'я: Національний університет «Києво-Могилянська академія».

* Партнерів Проєкту відібрано на конкурсній основі восени 2018 року.

Умови нестабільності й виклики:

- пандемія коронавірусу (COVID-19);
- повномасштабне вторгнення з лютого 2022 року;
- відсутність електроенергії та інтернет-зв'язку через російські атаки на об'єкти критичної інфраструктури;
- тривала реформа охорони здоров'я;
- опір змінам у багатьох частинах системи медичної освіти.

Проєкт (MED) поєднує три напрями: **А. ОСВІТА, яка пов'язана та взаємовпливає на Б. ПРАКТИКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я та В. РОЗРОБЛЕННЯ ПОЛІТИК** (див. рис. 1).

Медична освіта – це вимоглива до викладання та навчання сфера, яка має постійно інтегрувати результати наукових досліджень. В Україні оновлення цієї галузі вже багато років перебуває в стані стагнації. Отже, Проєкт дотримується системного підходу в змінах, який охоплює питання професійної доброчесності, студенто-орієнтованості, інтеграцію компетентнісного підходу в медичну освіту й практично-орієнтоване навчання.

Місія Проєкту – каталізувати зміни, необхідні для створення системи медичної освіти, яка відповідає міжнародним стандартам.

Працюючи на кількох рівнях освіти – додипломному, післядипломному, рівні безперервного професійного розвитку, а також на рівні формування політик, Проєкт має на меті забезпечити інтеграцію освіти з медичною практикою та відповідною політикою. У своїй діяльності україно-швейцарський проєкт «Розвиток медичної освіти» покладається на асоційованих експертів (провайдерів професійного розвитку, тренерів), партнерів (медичні та медсестринські заклади освіти) та їхній досвід.

Рис. 1

<https://mededu.org.ua/the-logic-of-the-project-architecture/>

А. РОЗБУДОВА ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Із 2020 року Проєкт утілює підхід «розбудови потенціалу» для автономних медичних університетів і закладів освіти медичних сестер з метою каталізації необхідних змін:

Поліпшення клінічних навичок. Створено центри симуляційних підходів у медичній освіті. Студенти й фахівці навчаються у практично-орієнтованих, добре обладнаних та організованих симуляційних центрах. Відпрацювання навичок на реальних клінічних сценаріях допомагає поліпшувати компетентності й посилювати мотивацію. Згідно з нещодавнім опитуванням студенти й фахівці демонструють високий рівень задоволеності новими можливостями для опанування навичок.

Підвищення освітніх компетентностей викладачів і викладачок партнерських закладів освіти. Викладачі й викладачки отримують нові знання та дидактичні матеріали для застосування інтерактивних методів навчання, мотивації студентства й упровадження студентоорієнтованого навчання.

Дослідницькі можливості. Заклади медичної освіти традиційно майже не займалися науково-дослідницькою роботою. У 2021 році Проєкт розпочав розбудову дослідницького потенціалу й посилення наукової складової в діяльності ЗВО. Для супроводу дослідницьких проєктів за-

лучено наукових керівників з Маастрихтського університету. Команди дослідників з партнерських закладів освіти провели дослідження й подали свої рукописи до публікації в міжнародних та національних наукових журналах.

Людяність та емпатія в охороні здоров'я. Посібник розроблено медичними освітянками за сприяння адвокатики з прав пацієнтів: Проєкт провів конкурсний відбір і залучив до створення навчального посібника 15 викладачок, лікарів загальної практики із семи медичних ЗВО. Існує нагальна потреба в зміні стосунків між лікарем і пацієнтом, а також у навчанні медичних працівників навичкам комунікації з пацієнтами. Спільне розроблення навчальної програми із залученням різних спеціалістів і пацієнтів допомагає змінити ставлення медичних працівників і краще справлятися з напруженням у стосунках із пацієнтами. Посібник розповсюджено серед українських медичних закладів освіти. Наразі його використовують для навчання майбутніх лікарів і медичних сестер у семи ЗВО.

Посібники, курси та зустрічі з лікарями й освітянками поступово змінюють освітній ландшафт. Темі відбираються за принципом актуальності для поліпшення освіти й клінічної практики. Деякі курси: курс із сімейної медицини для студентів, «Менторство» для медичних освітян, «Симуляційні підходи в медичній освіті», «Цифрові освітні платформи» для медичних освітян,

а також посібник: «Компетентнісний підхід у медичній освіті».

Посилення спроможності адміністративних команд медичних університетів та академії медсестринства. Належне управління та адміністрування є запорукою ефективного, прозорого функціонування й розвитку закладів, які отримали автономію близько семи років тому. Адміністратори, як правило, є кар'єристами, тож потребують додаткового навчання для застосування нових інструментів управління. Особливо важливими були курси з розроблення стратегій, які дали можливість менеджерам та адміністраторам краще орієнтуватися в умовах викликів і нестабільності (російська агресія проти України, COVID-19) й упроваджувати інноваційні рішення для їх подолання.

”

Курс своєчасний, корисний і комплексний, адже пропонує не окремі техніки, які допомагають лише косметично підправити застарілі методи викладання, а дає можливість декорінно змінити підхід до навчання на компетентнісний, створити силабус як простий договір між стейкхолдерами, зробити прозорою політику оцінювання й залучити студентство до спільної роботи.

В. ПРАКТИКА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

БЕЗПЕРЕРВНИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК (БПР): ГРУПИ РІВНИХ

Ефективним форматом безперервного професійного розвитку є групи рівних – невеликі спільноти фахівців, які зустрічаються для розвитку навичок і розв'язання проблем, що виникають у практиці. Проєкт успішно сприяв створенню груп рівних для надавачів первинної медичної допомоги. Ці спільноти навчаються навіть під час пандемії COVID-19 і війни. Оцінювання показало, що формат груп рівних виявився вдалим як для опанування знань і навичок, так і для зниження рівня стресу й вигорання. Міністерство охорони здоров'я України нещодавно оголосило про формальне затвердження груп рівних як формату безперервного професійного розвитку, що забезпечить нарахування балів БПР медичним фахівцям.

ПОСИЛЕННЯ РОЛІ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР НА ПЕРВИННІЙ ЛАНЦІ

Міжнародний досвід свідчить, що послуги первинної медичної допомоги можна значно поліпшити, якщо (а) забезпечити потужну практичну підготовку медичних сестер і (б) по-іншому організувати співпрацю між лікарями й медичними сестрами. Тож основною метою пілотного проєкту «Медична сестра з розширеними повноваженнями» є поліпшення доступу до якісних послуг первинної медичної допомоги (ПМД). Одна з очікуваних змін – запровадження роздільного прийому (лікар/медсестра) пацієнтів у закладах ПМД.

Проєкт посилює визначені як пріоритетні аспекти знань медичних сестер, а також клінічні та комунікаційні навички. Крім того освітні заходи спрямовані на налагодження командної роботи між медсестрами й лікарями.

До початку впровадження проєкту «Медична сестра з розширеними повноваженнями» жоден з пілотних закладів не мав окремого прийому медичної сестри. Наприкінці 2022 року всі сім закладів його впровадили. Заклади використовують різні моделі незалежного прийому відповідно до індивідуальних потреб і можливостей. Результати опитувань показують, що впевненість медичних сестер у тому, що вони можуть брати на себе нові ролі та обов'язки, зросла.

Проєкт також підготував аналітику щодо ролі медичних сестер у наданні первинної медичної допомоги й провів дослідження щодо розподілу ролей між медсестрами та сімейними лікарями на ПМД в Україні (публікації можна переглянути за QR-кодом).

Створено 73 групи рівних, зустрічі яких відвідали близько 700 надавачів первинної медичної допомоги

У 2020 році ми розпочали створення груп рівних у різних професійних спільнотах (медсестри та медбрати, сімейні лікарі та лікарки, менеджери охорони здоров'я). Успішно підготовлено 120 фасилітаторів і фасилітаторок – лікарів і лікарок, медсестер і медбратів – для організації та проведення груп рівних. Проєкт USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я», що співфінансується UK Aid та впроваджується компанією «Делойт», долучився до розвитку концепції груп рівних і поширив цей формат БПР на вторинну й третинну медичну допомогу.

ОСВІТА ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я

Кращі практики управління в охороні здоров'я мають вирішальне значення для підтримки змін на різних рівнях освіти й надання медичних послуг. Тому в партнерстві з Національним університетом «Києво-Могилянська академія», Українським центром охорони здоров'я (УНС) та Українським католицьким університетом (УКУ) Проєкт розробив магістерську програму й запроваджує інші освітні можливості для менеджерів в охороні здоров'я.

Список онлайн-курсів, розроблених у партнерстві, на які зараховано понад 2000 учасників та учасниць:

- Системи фінансування охорони здоров'я;
- Управління якістю в охороні здоров'я;
- Як працює охорона здоров'я;
- Стратегічний менеджмент для закладів охорони здоров'я;
- Основи фандрейзингу для медичних закладів: як залучати додаткові ресурси;
- Фінансовий менеджмент для управлінців в охороні здоров'я.

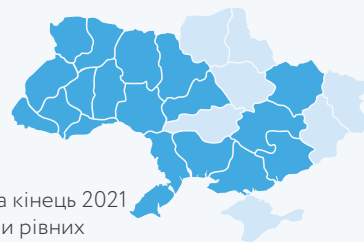
Дякую за курс. Я дізналася багато нової інформації. Тільки завдяки вам зрозуміла, що таке концепція безперервного розвитку.

Відбулися традиційні «Літні клуби» для лідерів і лідерок в охороні здоров'я (освітян, менеджерів, лікарів, медсестер, дослідників, представників НДО тощо): організовані спільно з Національною службою здоров'я України (НСЗУ) в 2019 році та Українським центром охорони здоров'я (УНС) у 2020–2022 роках.

Майже чи не вперше ми вчимо те, що справді важливо для нашої практичної діяльності. Мені подобається, що ми можемо самостійно вирішувати, які теми виносити на обговорення під час зустрічей нашої групи рівних.

Леонід Мельник,
с. Ладжинка, Черкаська область

Станом на кінець 2021 року групи рівних функціонували майже в усіх регіонах України.

С. ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИК

Усі зміни на інституційному рівні або підтримуються конкретними політиками (як у випадку з групами рівних), або були ініційовані й запроваджені завдяки новим політикам (наприклад, у 2019 році запроваджено, а потім адаптовано концепцію БПР). Українці важливо, щоб розроблення політик ґрунтувалося на надійних свідченнях, а найкращі практики поширювалися та інтегрувалися в нормативно-правові акти. Проєкт надає суттєву підтримку команді МОЗ у розробленні й концептуалізації політик, пов'язаних з медичною освітою. Наприклад, постановою про інтернаттуру (підслідипломну освіту), про університетські лікарні тощо. Проєкт продовжує підтримувати МОЗ у розробленні відповідного законодавства й створенні прозорої системи зарахування на інтернаттуру (системи електронного розподілу) для випускників і випускниць медичних університетів. Одним з останніх напрацювань є реєстр людських ресурсів в охороні здоров'я. Концепцію розроблено Українським центром охорони здоров'я у партнерстві з Міністерством охорони здоров'я України та проєктом «Розвиток медичної освіти».

Контакти

www.mededu.org.ua

вул. Лютеранська, 6-6,
м. Київ, 01001 Україна

Мартін Рааб, лідер Проєкту
martin.raab@swisstph.ch

Тетяна Черниш, керівниця офісу
впровадження Проєкту
tetiana.chernysh@mededu.org.ua
+38 044 384 10 09

www.facebook.com/MedEduUkraine/
Youtube: @medicaleducationdevelopmen336

Наш досвід розширення повноважень медичних сестер на первинці відмінний. Наші професійні й умотивовані медсестри активно працюють над підвищенням кваліфікації. Вони самостійно організують прийом пацієнтів, вмюють брати відповідальність, активно використовують можливості навчання та обмінюються знаннями.

ФОКУС НА МЕДИЧНУ ОСВІТУ: ДОСТУКАТИСЯ Й ЗАЛУЧИТИ ЛЮДЕЙ, СТВОРИТИ ІДЕЇ

Марафон медичної освіти

Подкаст "Намацальна медосвіта"

Історії, які варто знати:
Зміни ініціюють і впроваджують люди

